

Islam, geweld en het antwoord van de christelijke gemeente.

De Wekker 2018 27/23

‘Is de islam nu wel of niet gewelddadig? Hoe zit het nu echt, ja of nee?’ Die vraag wordt mij regelmatig gesteld. En dat verwondert niet. Als we verhalen horen over de islam, dan gaat het nogal eens over vervolging van christenen, over aanslagen, over discriminatie van vrouwen, homo’s en niet moslims, en ga zo maar door. Een groot deel van de landen in de top tien van de ranglijst van vervolging van Open Doors heeft een moslim-meerderheid. Dus de vraag ligt voor de hand. Er zullen zeker vriendelijke moslims zijn, maar kun je met de feiten in de hand nog iets anders concluderen dan dat het wezen van de islam gewelddadig is?

1. Waarom?

Wat ik me vooraf wel afvraag is, waarom deze vraag ons zo hoog zit. Ik begrijp dat christenen (en niet-christenen) zich zorgen maken over de ontwikkelingen in de islam. Kan wat er in islamitische landen met christenen gebeurt, ook hier gebeuren? Wat als moslims het hier voor het zeggen krijgen en een islamitische staat willen stichten? Kun je dan nog wel christen zijn? En zal er dan nog überhaupt democratie zijn en vrijheid? Willen alle moslims uiteindelijk toch niet een islamitische staat, al zeggen ze ook wat anders? Een duidelijk antwoord op de vraag of dat nu wezenlijk bij de islam hoort, kan ons helpen om meer grip te krijgen op de werkelijkheid. Maar toch vraag ik me af: waarom? Verandert het antwoord op die vraag iets aan onze roeping als christelijke gemeente ten opzichte van de islam? Verander het iets in de concrete ontmoeting met moslims in Nederland? Als we de vraag met ‘ja’ zouden beantwoorden, zouden we ons dan negatiever of zelfs vijandiger gaan gedragen tegenover moslims? Hoeven we moslims - zoals iemand dat onlangs ook echt stelde – dan niet meer lief te hebben en moeten we ze vooral bestrijden? Zouden we ons dan anders moeten gaan opstellen tegenover vluchtelingen uit het Midden Oosten of bepaalde moeilijke landen, zoals Trump in Amerika voor elkaar heeft gekregen. En als we de vraag met ‘nee’ beantwoorden, zijn moslims dan ineens niet meer relevant? Hoeven we ons als christenen dan niet meer met moslims en de islam bezig te houden? Kunnen we ons dan weer gerust terugtrekken in onze veilige christelijke bubbel? Wat is onze diepste motivatie om een eenduidig antwoord te willen? Dat kan wel eens heel bepalend zijn, hoe we de vraag of de islam nu wel of niet gewelddadig is precies beantwoorden.

2. Is de islam in zichzelf gewelddadig?

De vraag of de islam in zijn kern gewelddadig is, kunnen we eigenlijk niet simpel met ‘ja’ of ‘nee’ beantwoorden. Want wat is dat, dé islam’. Waar hebben we het dan over? Vaak doen we alsof we heel simpel kunnen beschrijven: dit is de ‘ware’ islam. Maar die islam bestaat niet. Dat is een abstractie. Er zijn in de praktijk heel veel verschillende soorten islams. En het is nauwelijks mogelijk daarachter een duidelijke eenheid te vinden, een soort oerislam, die dan de ware islam zou moeten zijn.

Maar alle moslims geloven toch dat Mohammed de profeet en de Koran de letterlijke openbaring van God is? En alle moslims houden zich toch aan de vijf zuilen: geloof, gebed, helpen van de armen (aalmoezen), een pelgrimstocht maken naar Mekka en het vasten tijdens de Ramadan. Dat is natuurlijk zo. Als een moslim niets met de Koran heeft of met de profeet Mohammed, kun je je afvragen of hij of zij nog wel moslim genoemd kan worden. Maar goed, daar houdt het dan ook wel op. Christian Lange heeft in zijn boek *Mohammed. Perspectieven op de Profeet*, laten zien dat er over de profeet Mohammed binnen de islam heel verschillend gedacht wordt. Volgens hem is het niet zo

relevant wie Mohammed nu echt geweest is. Van de historische Mohammed weten we ook niet zo veel. Het is veel belangrijker wat Moslims van hem maken (blz. 150).

Hetzelfde kunnen we zeggen over geweld. Er zijn moslims die op grond van de Koran menen dat er een strijd is met de ongelovige wereld en dat geweld legitiem is om de vijanden van Allah te bestrijden. Groepen als ISIS, Boko Haram en tal van anderen zijn daar schrijnenden voorbeelden van. Zij beroepen zich op geweldsteksten in de koran en de traditie als inspiratie voor hun strijd. Zij vormen binnen de islam toch nog steeds een minderheid, al is hun impact en bekendheid groot. Talloze talloze andere moslims zien de Koran juist als inspiratie voor vrede en gerechtigheid. Zij hebben geen andere bronnen, maar leggen ze wel heel anders uit. Zij lezen de geweldsteksten op een andere manier. Bovendien wijzen ze ook op hele andere passages. Er zijn in de Koran en in de islamitische traditie tal van positieve teksten, over vrede, naastenliefde en gerechtigheid. Ook over christenen wordt niet alleen maar negatief gesproken, maar ook positief. Zij hebben immers ook de openbaring van God ontvangen. Blijkbaar kun je dezelfde bronnen dus heel verschillend gebruiken.

Is de islam dus in wezen gewelddadig? Het antwoord hangt af van de groepering en de stroming waarmee je te maken hebt. Over welke islam gaat het? Het is te kort door de bocht, wanneer ik de gewelddadige interpretatie van ISIS en anderen als de ware islam bestempel. Waarom zouden andere interpretaties niet islamitisch zijn? Zijn vredelievende moslims geen echte moslims zijn? Het is evenzeer te simpel om te stellen dat het extremisme niets met de islam te maken heeft. Men kan zich wel degelijk op bepaalde passages beroepen. Dé islam is evenmin alleen maar een religie van vrede en gematigdheid. Het is zelfs de vraag of je van een religie of levensbeschouwing überhaupt kan zeggen, dat deze alleen maar vrede en welzijn nastreeft. Zulke religies of levensbeschouwingen bestaan niet. Christendom, islam, jodendom, hindoeïsme, boeddhisme, atheïsme, communisme, postmodernisme, ze kennen allemaal een gewelddadige tak. Uiteindelijk is de vraag: hoe ga je met de bronnen om en wie bepaalt dat? Dat geldt dus ook voor het christendom.

3. Is het christendom gewelddadig?

Als iemand aan mij vraagt of de islam in haar wezen gewelddadig is of niet, dan ben ik geneigd een tegenvraag te stellen: 'Is het christendom in de kern nu gewelddadig of niet?' De meeste christenen zullen zeggen, nee natuurlijk niet. Jezus Christus heeft ons geleerd om onze naaste lief te hebben. Hij kwam niet met het zwaard, maar gaf zijn leven aan een kruis. Dat is toch in essentie geweldloos. Toch is het antwoord op die vraag niet zo eenvoudig als het lijkt. Veel moslims hebben juist wel het beeld van het christendom als in een gewelddadige religie. Het christendom staat voor kolonialisme, voor heilige oorlogen, voor corruptie en uitbuiting. Zijn het niet de westerse landen, met hun christelijke traditie, die overal kolonies hebben gesticht, slaven hebben gemaakt en bij wie veel landen in Afrika in de schuld staan? De geschiedenis van het christendom is niet zo vredelievend als je op grond van het werk van Jezus zou verwachten. Hoe kan dat dan? Is dat alleen maar een misverstand?

Het probleem is dat de bijbel de eeuwen door gebruikt is om geweld te legitimeren. Natuurlijk kunnen we ons afvragen of dat dan wel het 'ware' christendom is geweest of eerder een ontsporing. Maar dan nog. Blijkbaar hebben christenen op grond van de bijbel slavernij en apartheid kunnen verdedigen. Geïnspireerd door Bijbelse verhalen hebben christenen kruistochten georganiseerd om het heilige land te zuiveren van de heidenen (oosterse christenen, moslims en joden). Op grond van Bijbelteksten hebben wij in het verleden onze westerse 'beschaving' met geweld aan primitieve volken opgelegd en dat gezien als daad van barmhartigheid. Kortom, het christendom is niet per

definitie geweldloos geweest. Of dit een terecht gebruik van de Bijbel is geweest, dat is natuurlijk de vraag. Het laat in ieder geval precies zien waar het om gaat. Je kunt de Schriften heel verschillend lezen. Dat geldt voor christenen niet minder dan voor moslims. De bronnen van beide religies bevatten geweldsteksten, oud-oosterse verhalen van wreedheid. En daar moeten we ons toe verhouden. En dat doen christenen en moslims dus op heel verschillende manieren.

Ik vermoed overigens dat een groot deel van de christelijke gemeenschap niet eens weet wat er allemaal in de bijbel staat. Dat is – nu net na de 501 reformatieherdenking – wel schrijnend. Want dat was de kern van de reformatie: Sola (en tota) scriptura. Alleen de Schrift en dan de hele Schrift is als Woord van God richtlijn voor ons leven.

4. Christenen en moslims vandaag.

Wat betekent dit alles nu voor de houding van de christelijke gemeente ten opzichte van de islam? Moeten we de confrontatie met moslims aangaan, omdat ze nu eenmaal extremistische stromingen kennen? Moeten we hen voortdurend verantwoording vragen voor het geweld dat in de naam van de islam wordt verricht? Kunnen we moslims eigenlijk nog wel vertrouwen? Moeten we ons immigratie/vluchtelingen beleid herzien en aanscherpen? Of zouden we juist veel meer moeten zoeken naar verbinding, om moslims die democratisch en vredelievend zijn te steunen en hun visie te versterken. Zouden we niet open moeten staan voor allen die op de vlucht zijn voor geweld, of ze nu moslim zijn of niet?

Volgens mij beginnen beide benaderingen aan de verkeerde kant. Het lijkt dan alsof de houding van de christelijke gemeente bepaald wordt door de omgeving. Op een positieve omgeving reageren we positief, op een negatieve negatief. Maar dan functioneert de christelijke gemeente al een soort thermometer. Ze registreert de buitentemperatuur. Volgens mij begint God aan de andere kant. Niet bij de wereld, maar bij Zichzelf. Zijn liefde werd niet ingegeven door onze vriendelijkheid of door ons verlangen naar God. Zijn liefde kwam uit Hemzelf, Hij heeft ervoor gekozen. God bewees ons zijn liefde doordat Christus gestorven is toen wij nog zondaars waren (Rom. 5:8). De liefde van God is onvoorwaardelijk.

Dat betekent voor mij, dat wij als gemeente van Christus vooral een thermostaat moeten zijn, die niet bepaald wordt door de temperatuur van de omgeving, maar deze juist beïnvloed. Onze houding als christelijke gemeente wordt niet bepaald door hoe moslims zich opstellen, maar door de onvoorwaardelijke liefde van Jezus Christus. De gemeente van Christus is in de wereld gezonden om lief te hebben. Dat geldt voor vredelievende moslims, het geldt ook voor extremistische moslims. Jezus vraagt van ons dat wij zelfs onze vijanden liefhebben en bidden voor wie ons vervolgen. Natuurlijk moet het kwade bestreden worden. Dat is vooral aan de overheid, die het zwaard draagt om het kwade in te dammen. Vriendelijke moslims hebben evenzeer als extremistische moslims de genade van Jezus Christus nodig.

Ik zal eerlijk moeten zijn over mijn christelijke geschiedenis. Ik zal eerlijk moeten zijn over het feit dat de bijbel op verschillende manieren gebruikt kan worden. Dat maakt mij naar moslims bescheiden en nederig. Ook ik ben afhankelijk van de genade van God, net als moslims. Daarom weet ik mij geroepen om met die genade moslims respectvol en liefdevol tegemoet te treden. Zij zijn net als ik als beeld van God geschapen en missen net als ik zonder Christus hun doel.

Eerlijk zijn over mijn christelijke geschiedenis, dwingt mij dus ook om weer om terug te gaan naar mijn eigen bronnen. De Bijbel te lezen, te herlezen en nog eens te herlezen. Het vraagt dat ik worstel met de moeilijke passages, dat ik probeer deze teksten te begrijpen in het licht van het kruis van Jezus Christus.

Uiteindelijk gaat het erom dat ik Jezus leer navolgen. Dat kan lijden met zich meebrengen. Sterker nog, als we werkelijk Jezus volgen brengt het lijden met zich mee. Jezus zegt: 'Jullie zullen het zwaar te verduren krijgen in de wereld.' Maar dat mag ons niet afschrikken van het tot het einde toe liefhebben van de ander. 'Houd moed', voegt Jezus eraan toe, 'Ik heb de wereld overwonnen.'